

AKTUÁLNA SITUÁCIA V OBLASTI RODOVEJ ROVNOSTI V SR

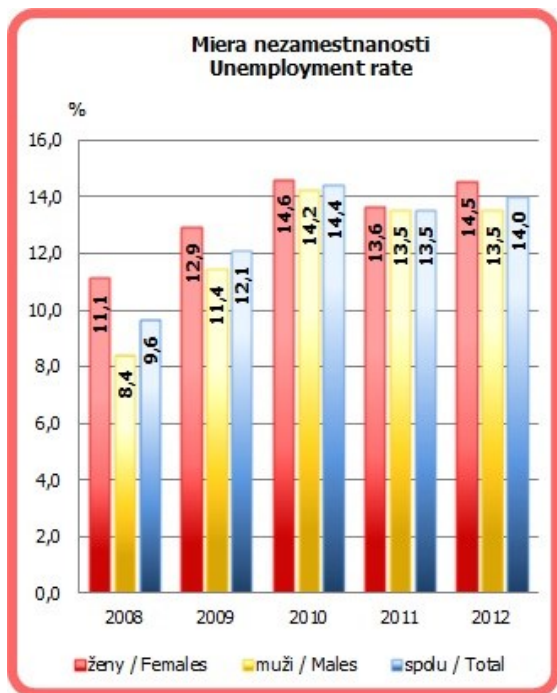
Z hľadiska vývoja v oblasti rodovej rovnosti musíme konštatovať, že napriek nespornému pokroku pretrvávajú stále nerovnosti medzi mužmi a ženami takmer vo všetkých oblastiach súkromného a verejného života. V nasledujúcom texte uvádzame hodnotenie dosiahnutého stavu a pomenovanie najmarkantnejších rodových rozdielov v sledovaných oblastiach.

ZAMESTNANIE A TRH PRÁCE

Jednou z oblastí, kde je pomerne výrazná **rodová nerovnosť, je zamestnanosť a mzdy**. V súčasnosti ženy aj muži musia čeliť dôsledkom ekonomickej krízy, ktorá zhoršila ich životné podmienky a oslabilu ich pozíciu na trhu práce.¹ Ženy však už pred krízou boli v porovnaní s mužmi viac zaťažené nezamestnanosťou, častejším prerušovaním pracovnej kariéry, nižšími mzdami a neplatenou prácou.

Miera zamestnanosti žien vo veku od 15 rokov dosiahla v roku 2013 hodnotu 43,6 % a u mužov 58,6 %. Podľa toho rodový rozdiel v mierach zamestnanosti medzi ženami a mužmi dosiahol hodnotu 15 p.b. v neprospech žien. Hoci miera zamestnanosti žien poklesla v krízovom období menej intenzívne ako u mužov, stále ďaleko zaostáva za ich úrovňou.²

GRAF 1

ZDROJ: 1 ŠÚ SR

zamestnaných, t.j. ich hodinová mzda nedosahuje ani 2/3 mediánu hodinovej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky. Napriek veľmi dobrej vzdelanostnej úrovni žien (na Slovensku dokonca vyššej

V pracovnom procese sú ženy konfrontované s **horizontálnou i vertikálnou rodovou segregáciou**. V oblastiach ako zdravotníctvo, sociálna pomoc a vzdelávanie ženy tvoria viac než štyri pätiny pracovnej sily, v sektore verejnej správy tri pätiny. V súkromnom sektore s vyššími priemernými zárobkami ženy predstavujú necelých 41 % zamestnancov. Iba 9,8 % žien (oproti 19,8 % mužov) sa v roku 2012 venovalo v rámci hlavného zamestnania podnikaniu. Rodové rozdiely sú najmarkantnejšie v podnikateľskej sfére, kde na jednu podnikateľku pripadajú traja muži - podnikatelia. Slovenský trh práce patrí medzi rodovo najsegregovanejšie trhy práce v Európe, t. j. ženy napriek zvyšovaniu svojho podielu vo vedúcich a manažérskych pozíciách pracujú výrazne častejšie na nižších pozíciách v porovnaní s mužmi.

S rodovou segregáciou úzko súvisia aj **celkovo nižšie príjmy žien**, keď stále pretrvávajú výrazné

rozdiely v platovom ohodnotení žien a mužov.

Ženy patria častejšie medzi nízkopríjmové skupiny. Ženy patria častejšie medzi nízkopríjmové skupiny

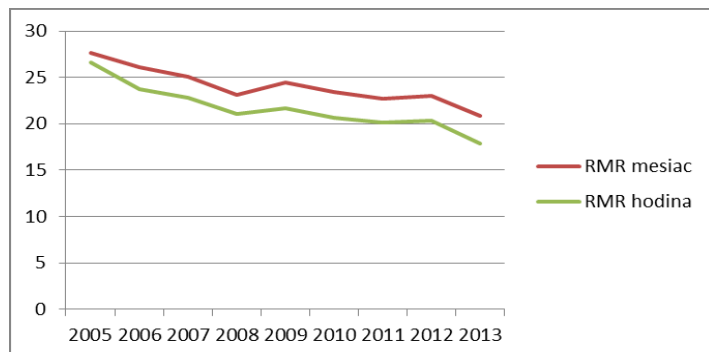
¹ Napr. Súhrnná správa o stave rodovej rovnosti na Slovensku za rok 2012..

² Podrobné údaje k trhu práce sú uvedené v Tab. č. 7

ako u mužov) ženy nedosahujú porovnateľné zárobky s mužmi, nakoľko vzdelanie v „typicky ženských oblastiach“ je oceňované nižšie.

Rodový mzdový rozdiel na Slovensku sa už dlhodobo pohybuje nad priemerom EÚ-27, pozitívny je však neustály pokles tohto rozdielu.

GRAF 2 VÝVOJ RODOVÉHO MZDOVÉHO ROZDIELU V ROZMEDZÍ ROKOV 2005-2013 (VO VYJADRENÍ HODINOVEJ A MESAČNEJ MZDY)

Pri porovnávaní hodinovej mzdy žien a mužov bol v roku 2013 na úrovni 17,9 %³, kým v roku 2012 21,5%. V súkromnom sektore mzdové rozdiely na Slovenku dosiahli v roku 2013 úroveň 19,2 %, vo verejnom 11 %. Rodová štruktúra zamestnancov v oboch sektoroch vykazuje značné rozdiely, keď v nepodnikateľskom sektore predstavuje podiel žien 68 %, kým v podnikateľskom iba 42 %.

ZDROJ: 2 TREXIMA, SPRACOVANIE DO GRAFU ORRRP

TABUĽKA 1 RODOVÝ MZDOVÝ ROZDIEL V ROKU 2013 (HODINOVÁ MZDA)

Priemerná hod. mzda EUR	spolu	Nepodnikateľská sféra	Podnikateľská sféra
Muži	5,86	5,48	5,92
Ženy	4,81	4,88	4,78
Rodový mzdový rozdiel	17,90%	10,96%	19,20%

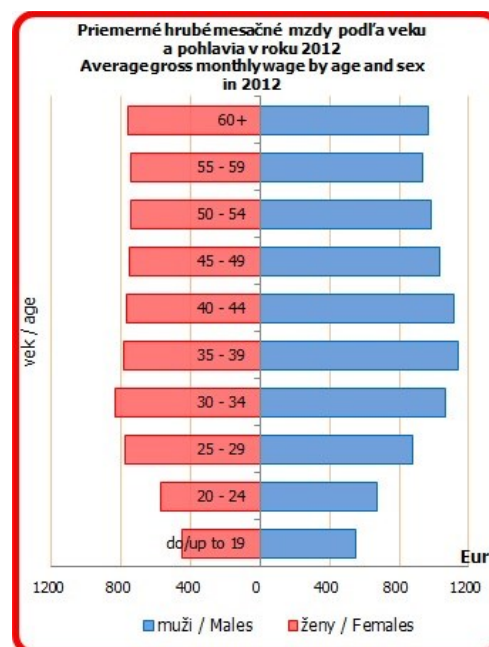
ZDROJ: 3 TREXIMA: INFORMAČNÝ SYSTÉM O PRIEMERNÝCH ZÁROBKOCH 2013

Vyšší rodový rozdiel v zárobkoch je markantný pri **porovnávaní mesačných miezd**; v priemere bola v roku 2013 hrubá mesačná mzda žien o 20,8% (v roku 2012 23 % podľa Treximy a 24,1 % podľa ŠÚ SR) pod úrovňou priemernej hrubej mesačnej mzdy mužov. Najvyššie mzdové rozdiely medzi pohlaviami boli vo vekovej kategórii 35-39-ročných (31,5 %) a u osôb s ukončeným učňovským vzdelaním bez maturity (31 %). Z hľadiska klasifikácie zamestnaní (SK ISCO-08) sú priemerné mzdy žien nižšie než u mužov vo všetkých triedach, najvýraznejšie (o 31,7 %) u zákonodarcov a riadiacich pracovníkov a u kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov.⁴ Rodový mzdový rozdiel v neprospech žien platí takisto pre všetky segmenty trhu práce na základe klasifikácie KZAM, najvyšší je za oblasť finančné a poisťovacie činnosti (40,4 %) a informácie a komunikácia (31,4 %).

K udržovaniu rodového mzdového rozdielu prispieva množstvo faktorov, medzi inými je to **vertikálna segregácia** – tzv. sklený strop, determinujúci množstvo žien

dosahujúcich najvyššie (a najlepšie odmeňované) pozície i v inak prefeminizovaných oblastiach. Významným dôvodom je tiež nerovnomerná del'ba práce medzi ženy a mužov a podstatne silnejšie dopady rodičovstva na ženy (viď Kap. 2 správy).

GRAF 3

ZDROJ: 4 ŠÚ SR

³ Všetky údaje k rodovému mzdovému rozdielu: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch za rok 2013.

⁴ Štatistický úrad SR <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=29762>

Ďalším faktorom prispievajúcim k rodovým mzdovým rozdielom je **horizontálna segregácia na pracovnom trhu**; zamestnanosť žien najmä vo feminizovaných oblastiach národného hospodárstva s nízkou mzdovou úrovňou a sektorová segregácia najmä v súkromnom sektore. Príkladom takejto **štrukturálnej devalvácie práce žien** je práca zdravotných sestier a pôrodných asistentiek, ktoré sa už od roku 2011 snažia o zvýšenie a garantovanie svojich minimálnych mzdových nárokov a zlepšenie pracovných podmienok.⁵ Napriek petícií podporenej 240 tisíc občanmi, snahe o dialóg a vyjednávanie boli niektorým zdravotným sestram po prijatí dnes už protiústavného zákona zo strany neverejných prevádzkovateľov nemocníc a zdravotníckych zariadení delené úväzky na zdravotnú a administratívnu činnosť alebo zastieraná ich pracovná náplň, a to často pod hrozbou výpovede.⁶ Dnes sa navyše otvára diskusia aj o kompetenciách zdravotných sestier ako kvalifikovanej odbornej sily. Problém súvisí však aj so včasným a celkovým finančným krytím zvýšených mzdových nárokov sestier aj lekárov, ale aj s konsolidáciou verejného zdravotníctva s dôrazom na jeho finančnú stabilizáciu.⁷

Inšpektoráty práce (ďalej len „IP“) vykonali v roku 2013 z podnetu NIP dve celoslovenské systémové kontroly dodržiavania rovnosti odmeňovania žien a mužov za rovnakú prácu a prácu rovnakej hodnoty. Inšpekciami práce vykonanými v rámci systémových previerok, ako aj na základe podnetov zamestnancov či zástupcov zamestnancov, bolo zistených 44 porušení ustanovení Zákonníka práce, ktoré upravujú práva a povinnosti účastníkov pracovného pomeru v súvislosti s uplatňovaním zásady rovnakého odmeňovania. IP v zmysle svojich oprávnení poskytovali bezplatné poradenstvo v rozsahu základných odborných informácií a rád o spôsoboch, ako najúčinnšie dodržiavať predpisy upravujúce uvedenú oblasť. Na IP bolo v roku 2013 doručených 39 podnetov zamestnancov o porušení zásady rovnakého zaobchádzania ustanoveného pre oblasť pracovnoprávných vzťahov a diskriminácie v odmeňovaní. Vykonanými inšpekciami práce bolo zistených 62 porušení povinnosti zamestnávateľov ustanovených Zákonníkom práce v sledovaných oblastiach.

Nárast počtov podnetov oproti roku 2012 poukazuje na trend spoločnosti s neustále sa **zvyšujúcim právnym povedomím občanov a občianok Slovenskej republiky**, ktorí sa aj prostredníctvom orgánov inšpekcie práce domáhajú ochrany svojich práv a právom chránených záujmov.

Z hľadiska **zosúladenia rodinného a pracovného života** existujú v SR ešte značné bariéry a nedostatky. Najčastejším zavedeným a aj využívaným opatrením na zosúladovanie práce a rodiny je pružný pracovný čas. Za starostlivosť o deti a o iných členov rodiny zodpovedajú v dôsledku pretrvávajúcich rodových stereotypov naďalej prevažne ženy. Len veľmi málo otcov zostáva na rodičovskej dovolenke. Nízky podiel mužov na domácich prácach a absentujúce verejné aj súkromné služby (resp. ich finančná nedostupnosť) mnohým ženám bráni v návrate na trh práce. Nakoľko väčšina zodpovednosti za starostlivosť o závislých členov rodiny pripadá na Slovensku stále ženám, ich rastúca úloha vo svete platenej práce znamená, že sú **stále viac konfrontované s dvojitým bremenom**. Mnohé ženy poskytujú starostlivosť starším členom rodiny bez zodpovedajúceho vybavenia alebo dostupných služieb.

Pritom treba brať do úvahy aj výrazný **rodový rozmer dopadu rodičovstva** na zamestnanosť žien a mužov. Celkovo však možno konštatovať, že prítomnosť detí mladších ako 6 rokov v rodine významne znižuje mieru zamestnanosti žien, ale kým zamestnanosť mužov skôr zvyšuje. Miera zamestnanosti žien 25–49 ročných s dieťaťom mladším ako 6 rokov je nižšia ako 40 %, u mužov tej istej vekovej kategórie a v tej istej fáze rodičovstva však viac ako 83 %. Nožnice medzi odmenou za prácu sa medzi mužmi a ženami roztvárajú viac a viac po narodení každého dieťaťa. V tejto súvislosti sa potom za jednu z pretrvávajúcich príčin štrukturálnych problémov považuje fakt, že prechod žien na trh práce nebol dostatočne prepojený s prechodom mužov do neplatenej práce v domácnosti.⁸

⁵ napr. dodržiavanie personálnych normatívov a 35-hodinový pracovný čas vo viaczmenej prevádzke, *Deklarácia požiadaviek sestier a pôrodných asistentiek* (10/2013)

⁶ napr. <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/313026-preпустene-zdravotne-sestry-zo-ziaru-nad-hronom-definitivne-vyhrali/>

⁷ *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky*, máj 2012

⁸ Jarvklo, N., 2013: Parental leave policy in Sweden: evolution, lessons learned. Paper on Fifty-seventh session, March 2013 of United Nations Commission on the Status of Women, New York

TABUĽKA 2 POČET POBERATEĽOV RODIČOVSKÉHO PRÍSPEVKU PODĽA POHLAVIA

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet poberateľov rodičovského príspevku	135 083	134 050	135 374	138 830	141 846	142 274	142 904
- z toho mužov	2 743	2 558	2 514	2 889	3 235	3 131	3 193
- vyjadrené v %	2,03 %	1,91 %	1,86 %	2,08 %	2,28 %	2,20 %	2,23 %

ZDROJ: 5 ÚSTREDIE PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR

TABUĽKA 3 POČET OSÔB NA RODIČOVskej DOVOLENKE PODĽA POHLAVIA

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet osôb na rodičovskej dovolenke	64 500	68 400	77 000	74 900	78 900	72 400	78 900
- z toho mužov	200	100	400	700	1 000	700	600
- vyjadrené v %	0,31%	0,15%	0,52%	0,93%	1,27%	0,97%	0,76%

ZDROJ: 6 ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, PODĽA METODIKY VZPS

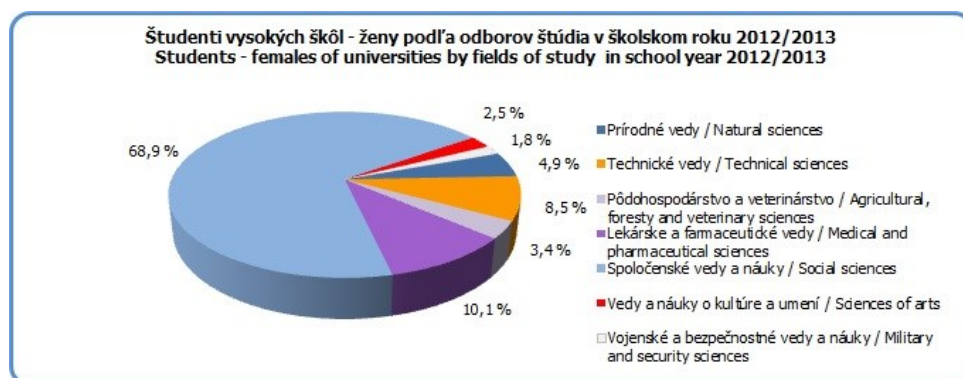
Kľúčovým faktorom postavenia žien a mužov v spoločnosti, resp. rovnakej ekonomickej nezávislosti je vzťah medzi platenou a neplatenou prácou, ako aj **distribúcia neplatennej práce medzi mužov a ženy**. Celková časová alokácia na neplatenú prácu je dlhodobo výrazne rodovo nevyvážená. V roku 2012 zamestnané ženy venovali starostlivosti o deti, starostlivosti o dospelých a domácim prácam, teda neplatennej práci, týždenne priemerne 2 krát viac času ako zamestnaní muži. V tomto kontexte treba vnímať aj opatrenia na zosúladowanie práce a rodiny, ktoré by mali podporovať mužov v ich väčšej účasti v starostlivosti o závislé osoby a zároveň zabezpečili, aby ženy a muži využívali možnosti na zosúladenie práce a rodiny rovnako. Bez takejto podpory sa len reprodukuje neúmerná záťaž žien neplatenou prácou. Z uvedených dôvodov sa v analytickej časti správy venujeme podrobnejšie týmto fenoménom.

VZDELANIE, VEDA A VÝSKUM

Z hľadiska vzdelania prevláda na Slovensku lepšia vzdelanostná úroveň žien. Podľa Sčítania obyvateľov v roku 2011 malo z celkovej populácie vysokoškolské vzdelanie 13,3 % mužov a 14,4 % žien. Z ekonomicky aktívneho obyvateľstva malo v roku 2012 vysokoškolské vzdelanie 1. – 3. stupňa 22,5 % žien a 17 % mužov; spomedzi pracujúcich 23,6 % žien a 17,1 % mužov. To sa však neodráža v úrovni ich zárobkov, naopak. Najvyšší rodový mzdový rozdiel sa prejavuje pri vysokoškolsky vzdelaných mužoch a ženách, a to hlavne v podnikateľskej sfére, kde tento rozdiel je za ženy o štvrtinu nižší ako priemerný zárobok mužov. Tento rozdiel poukazuje na fakt, že investícia do vzdelania - ľudského kapitálu sa lepšie vypláca a zhodnocuje u mužov ako u žien. Rodový mzdový rozdiel u vysokoškolsky vzdelaných odráža najmä **horizontálnu segregáciu sektorov založenú na stereotypných predstavách o „práci vhodnej pre ženy“**, ktoré sa odrážajú pri výbere študijných odborov. Nevyvážené zaťaženie žien rodičovskými povinnosťami a iné štrukturálne bariéry znehodnocujú investovanie do vzdelania, talentov žien a využívanie ich ľudského kapitálu.

Podiel študujúcich žien na vysokých školách tvorí dlhodobo viac ako 60 % zo všetkých študujúcich. V roku 2012 študovalo na vysokých školách celkovo 74 819 mužov a 114 522 žien.⁹ Aj **podiel žien absolventiek vysokoškolského štúdia** na Slovensku síce preyšuje už niekoľko rokov podiel mužov (64 % ku 36 % v roku 2012), dôležité je však pozrieť sa aj na štruktúru odborov. Medzi najlukratívnejšie odbory v zmysle ďalšieho a ľahšieho uplatnenia patria technické a matematické odbory (ISCED 5 – 6), ktoré absolvovalo v roku 2011 približne 37 % mužov zo všetkých absolventov vysokoškolského štúdia a tento podiel je pomerne stabilný. U žien to bolo iba 11,6 % z absolventiek ISCED 5 – 6 všetkých odborov a podiel za ostatných desať rokov variuje medzi 16 – 11 %.¹⁰ Vzdelávací systém je zároveň aj ekonomickým odvetvím trhu práce, vyznačujúceho sa na jednej strane celkovou výraznou prevahou žien - pedagogičiek, ale taktiež hierarchickou štruktúrou: čím vyšší stupeň vzdelávania, tým nižší podiel žien - pedagogičiek.

GRAF 4

ZDROJ: 7 MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR

Do činnosti výskumu a vývoja je zahrnutý základný výskum, aplikovaný výskum a experimentálny vývoj. **V oblasti výskumu a vývoja** v roku 2012 pracovalo 43,1 % žien z celkového počtu zamestnancov v tomto odvetví. Podľa pracovného zaradenia podiel žien -výskumníčov bol 85,2 %, oproti 88 % mužov. **Využívanie informačných a komunikačných technológií**¹¹ každoročne rastie, pričom medzi užívateľmi počítača a internetu je podiel žien a mužov vyrovnaný. Podľa výsledkov zisťovania v 1. štvrtroku 2012 osobný počítač využívalo každý deň alebo skoro každý deň 79,3 % žien a 78,2 % mužov. Internet využívalo každý deň alebo skoro každý deň 77,1 % žien a 78,8 % mužov.

⁹ Študenti na verejných a súkromných školách dennou alebo externou formou so slov. štát. príslušnosťou (Zdroj: Štatistický úrad SR, http://www.statistics.sk/pls/elisw/objekt.send?uic=1977&m_sso=2&m_so=31&ic=49).

¹⁰ Eurostat, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupModifyTableLayout.do> (novšie dáta nie sú dostupné)

¹¹ Údaje o využívaní počítačov a internetu sú výsledkom štatistického výberového zisťovania o využívaní informačných a komunikačných technológií (IKT) v domácnostiach a medzi jednotlivcami vo veku 16 - 74 rokov.

PARTICIPÁCIA NA ROZHODOVANÍ

Medzi základné princípy demokratickej spoločnosti patrí požiadavka vytvárať všetkým občanom rovnakú príležitosť k uskutočneniu ich pracovných, či spoločenských ambícií, a to bez ohľadu na skutočnosť, či občan je mužom alebo ženou. Ženy však stále tvoria iba tretinu zo všetkých zákonodarcov a riadiacich zamestnancov a majú menšinové zastúpenie vo väčšine vrcholových orgánoch a ústredných orgánov štátnej správy. Najvýraznejšie zastúpenie majú na Ústavnom súde (ďalej len "ÚS") SR, kde zároveň aj funkciu predsedníčky ÚS SR vykonáva žena.

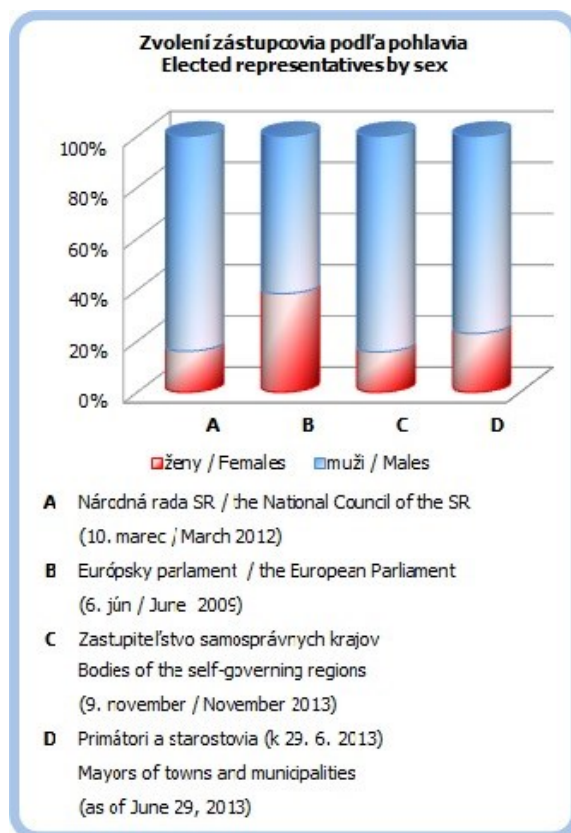
U mužov i žien sa zvyšuje záujem o volené funkcie v samospráve a v parlamente, čo sa prejavuje rastúcim počtom kandidátov vo všetkých typoch volieb. **Úspešnosť kandidujúcich žien bola však nižšia ako u mužov**, ženy sa do verejného života zapájajú v podstatne nižšej miere. Najúspešnejšie (podielom 38,5 %) boli ženy vo voľbách do Európskeho parlamentu, najmenej úspešné boli ženy na funkciu predsedu samosprávneho kraja, kde v žiadnom kraji neboli zvolené do tejto funkcie. Vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky v marci 2012 kandidovalo celkom 2 967 osôb, z toho podiel kandidujúcich žien bol 26,2 %. Miera úspešnosti vyjadrená pomerom počtu zvolených osôb k celkovému počtu kandidujúcich osôb bola v týchto voľbách 4,3 % u žien a 7 % u mužov. Za poslancov NR SR bolo zvolených 24 žien (16 %). Priemerný vek zvoleného poslanca NR SR bol u mužov 47 a žien 49 rokov.

Na **riadení samosprávneho kraja** v pozícii predsedu vyššieho územného celku (VÚC) sa zatiaľ nepodielala ani jedna žena. Podiel žien medzi zvolenými **poslancami samospráv na úrovni VÚC a samosprávy** sa dlhodobo pohybuje na veľmi nízkej úrovni a narastá len veľmi pomaly. Vo všetkých voľbách bol podiel zvolených žien o 4 až 5 % nižší, ako ich zastúpenie na kandidátnych listinách. Vo voľbách v roku 2013 sa tento trend opätovne potvrdil, keď sa na post predsedu VÚC nedostala žiadna žena.

Do funkcie poslanca zastupiteľstva samosprávneho kraja v novembri 2013 bolo zvolených 15,7 % žien. Funkciu starostu obce, či primátora mesta vykonáva 22,9 % žien a 77,1 % mužov.

Menšinové zastúpenie žien je výrazné vo väčšine vrcholových a ústredných orgánoch štátnej správy. Členom Vlády SR je z 15 členov len jedna žena, z počtu štátnych tajomníkov ženy predstavujú 9,1 %. Členmi Bankovej rady NBS sú len muži. Na čele univerzít a vysokých škôl je 14,3 % žien. V súdnictve je naopak výrazná feminizácia, funkciu sudcu (koncom septembra 2013) vykonávalo 64,1 % žien a 35,9 % mužov. Čím nižšia je rozhodovacia úroveň súdov, tým vyšší je podiel žien medzi sudcami. Na Najvyššom súde SR ženy tvoria 56 % sudcov, na krajských súdoch 62,9 % a na okresných 66,1 %. Do najvyššej funkcie predsedu Ústavného súdu SR bola zvolená žena. Funkciu sudcu na Špecializovanom trestnom súde vykonávajú 2 ženy (15,4 %).

GRAF 5

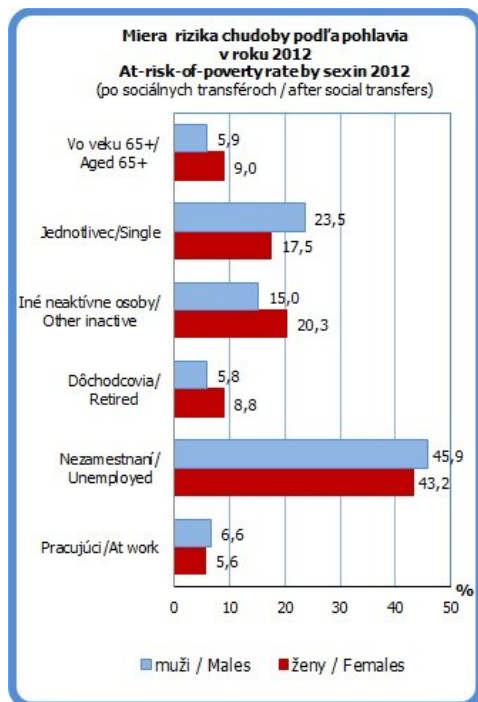
ZDROJ: 8 ŠÚ SR

Priemerný vek zvoleného poslanca NR SR bol u mužov 47 a žien 49 rokov.

SOCIÁLNE VYLÚČENIE A RIZIKO CHUDOBY

O dôsledkoch nižšej ekonomickej nezávislosti žien spôsobenej častejším a dlhším prerušovaním plateného zamestnania, nízkym ohodnotením ich práce a vyšším zaťažením neplatenou prácou v porovnaní s mužmi vypovedajú nasledovné ukazovatele.

GRAF 6

ZDROJ: 9 ŠÚ SR

riziku príjmovej chudoby a sociálneho vylúčenia 1,5-krát častejšie v porovnaní s mužmi tej istej vekovej kategórie. Ženy prevládajú medzi osobami poberajúcimi starobný, vdovský a sociálny dôchodok, muži zase medzi invalidnými dôchodcami. Ženy odchádzajú do dôchodku skôr a v priemere sa dožívajú vyššieho veku, čím dôchodok poberajú dlhšie. Ženy v roku 2012 v priemere poberali o 22,1 % nižší starobný sólo dôchodok než muži. **Rodový rozdiel v starobných dôchodkoch** s prihliadnutím na starobné dôchodky vyplácané v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom sa znížil na 15,8 %. Ženy sú výrazne viac zastúpené v najnižších výškových pásmach sólo starobných dôchodkov, často pod hranicou životného minima.

V **ústavných zariadeniach sociálnych služieb** je starostlivosť poskytovaná väčšiemu počtu žien (o 26,4 %) než mužom. V domovoch pre seniorov je umiestnených žien 2,2-krát viac oproti mužom. Muži vo väčšej miere využívajú služby nočahární (2,4-krát viac než ženy), resocializačných stredísk a útlukov.

Starnutím a vstupom do dôchodku, napriek odpracovaným rokom a prispievaniu do dôchodkového systému, výchove a starostlivosťou o deti, dvojnásobnej záťaži neplatenou prácou v domácnosti v porovnaní s mužmi sa **ženy 65 a viac ročné ocitajú v riziku príjmovej chudoby a sociálneho vylúčenia** častejšie v porovnaní s mužmi tej istej vekovej kategórie. U dôchodcov boli ženy – 8,8 % vystavené riziku chudoby 1,5 násobne častejšie ako muži 5,8 %. V tomto kontexte hovoríme o **feminizácii chudoby** najmä vo vyššom veku.

Ženy na Slovensku sú dlhodobo viac ohrozené rizikom chudoby a sociálnym vylúčením ako muži. Vo všeobecnosti platí, že s rastúcim počtom detí v domácnosti sa zvyšuje aj miera rizika chudoby. Ďalšou rizikovou skupinou sú **neúplné domácnosti** (27,5 %), teda domácnosti jedného rodiča s aspoň jedným závislým dieťaťom, z ktorých valnú väčšinu tvoria domácnosti vedené ženami. Na základe EU SILC 2012 je však zjavné, že **rodové rozdiely v ohrození rizikom chudoby sa v ostatnom čase takmer vyrovnali**; u žien to bolo 13,3 % a u mužov 13,2 %. Pri posudzovaní jednotlivých statusov ekonomickej aktivity sa rodová disparita najviac zo všetkých prejavila v kategórii neaktívne osoby a dôchodcovia. Neaktívne osoby – ženy boli častejšie vystavené riziku chudoby – 20,3 % ako muži 15,0 %. Najmenšia rodová disparita sa prejavila v prípade pracujúcich, kde miera rizika chudoby pracujúcich mužov bola 6,6 % a miera rizika chudoby pracujúcich žien bola 5,6 %.¹² Ak však sledujeme príjem zo zamestnania, pod hranicou chudoby sa v roku 2012 ocitlo 23,9 % žien a 18,2 % mužov.¹³

Starnutím a odchodom do dôchodku, napriek odpracovaným rokom a prispievaniu do dôchodkového systému, výchove a starostlivosťou o deti, dvojnásobnej záťaži neplatenou prácou v domácnosti oproti mužom sa ženy 65 a viac ročné ocitajú v

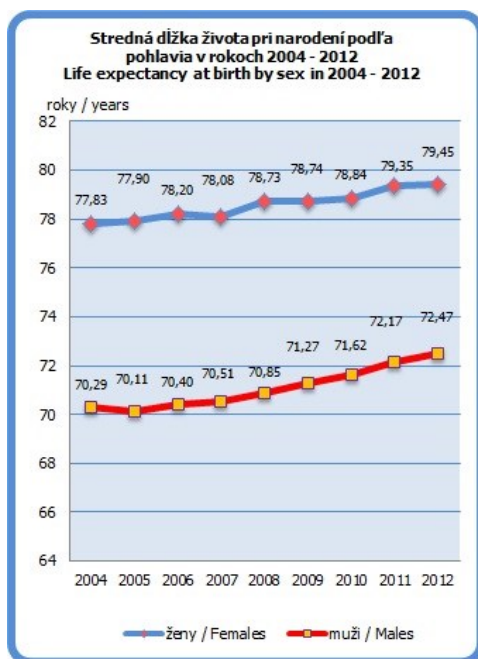
¹² Zdroj – EU SILC 2012, ŠÚ SR, 2013

¹³ Na základe údajov EU SILC 2012 (zdroj: Ivančíková, Vlačuha, Holubová, 2014, Systém indikátorov rodovej rovnosti a metodologické štandardy ich konštrukcie, Centrum vzdelávania MPSVR SR. Publikácia pripravená v rámci národného projektu Inštitútu rodovej rovnosti, finančne podporeného z OP ZaSI (ESF), v tlači.

DEMOGRAFIA A ZDRAVIE

Vo väčšine krajín sveta prevládajú početne ženy nad mužmi (55 %), v neceljej tretine krajín, najmä v rozvojových, prevládajú muži nad ženami, v ostatných krajinách je ich pomer vyrovnaný. V krajinách Európskej únie na 100 mužov pripadá 104,8 žien, v Slovenskej republike 105,4 žien. Ženy tvoria 51,3 % obyvateľstva Slovenskej republiky. Pomer pohlaví sa v priebehu života každej generácie mení. Rodí sa viac chlapcov ako dievčat, v roku 2012 pripadlo na 1 000 narodených dievčat 1 067 chlapcov. V priebehu života generácií v našom geografickom prostredí sa zaznamenáva nadúmrtnosť mužov, i keď s rôznou intenzitou. V roku 2012 pripadlo na 1 000 zomretých žien 1 052 zomretých mužov. Okrem biologicky daných faktorov môžu štruktúry podľa pohlavia ovplyvňovať procesy migrácie, epidémie, vojny atď., avšak v súčasnej dobe k zásadným zmenám u nás nedochádza. Stav rovnováhy oboch pohlaví sa v slovenskej populácii dosahuje okolo 45. roku života generácií, pri pokračujúcom procese demografického starnutia obyvateľstva.¹⁴

GRAF 7 STREDNÁ DĹŽKA ŽIVOTA

Ženy sa v priemere dožívajú vyššieho veku než muži, **stredná dĺžka života pri narodení** u žien predstavuje 79,4 rokov a u mužov 72,5 rokov. V ekonomických vekových skupinách muži majú prevahu v predproduktívnej zložke (51,3 %), v produktívnej je pomer pohlaví vyrovnaný a v poproduktívnej majú výraznú prevahu ženy (62,1 %). Priemerný vek je u žien 40,9 a u mužov 37,7 rokov. Pomer generácie prarodičov a generácie detí (index starnutia) v roku 2012 dosiahol 85,5, čo znamená, že na 100 detí (0-14 ročných) v súčasnosti pripadá viac ako 85 obyvateľov vo veku 65 rokov a starších. Výrazné rozdiely hodnôt indexu starnutia sa zaznamenali medzi mužskou a ženskou populáciou. V mužskej časti obyvateľstva stále prevláda detská zložka, v ženskej časti populácie je situácia opačná, na 100 dievčat pripadá 109 žien vo veku 65 a viac rokov.

Hoci je stredná dĺžka života žien je o 7 rokov dlhšia, než u mužov, čaká ich však aj **viac rokov prežitých v horšom zdravotnom stave**.

ZDROJ: 10 ŠÚ SR

Podľa výberového zisťovania EU SILC v roku 2012 až 34,7 % žien a 25,8 % mužov trpí chronickými chorobami alebo stavmi. Svoj zdravotný stav hodnotí ako zlý alebo veľmi zlý 14,9 % žien a 10,8 % mužov. Narastá počet diabetikov, pričom žien s týmto ochorením je o 9,5 % viac. Počet prípadov tuberkulózy dlhodobo celkovo ubúda, u mužov má však toto ochorenie 1,8-krát väčší výskyt než u žien. V počte samovrahov je 5,7-krát viac mužov než žien. V prepočte na 100 tisíc obyvateľov pripadá 2,9 samovrahýň - žien a 17,4 samovrahov - mužov, aj v počte pokusov o samovraždu sú muži dominantnejší. Medzi liečenými užívateľmi drog je 4,5-krát viac mužov oproti ženám.¹⁵

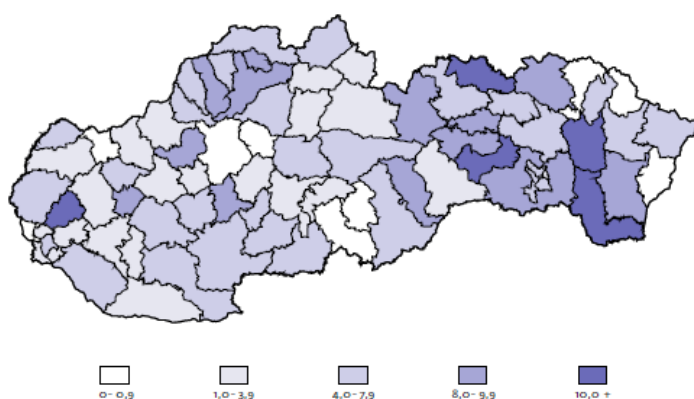
Úmrtnosť na najčastejšie **príčiny smrti** sa dlhodobo výrazne nemení. Najviac, 46,2 % mužov a 60,1 % žien zomrelo v roku 2012 na choroby obehovej sústavy. Výrazný je rozdiel v podiele úmrtí medzi pohlaviami v strednom veku. Podiel zomretých mužov na CHOS vo veku 25 – 64 rokov je 25 %, podiel zomretých žien je 7 %. Veľký rozdiel medzi pohlaviami je v úmrtnosti na vonkajšie príčiny úmrtí. Kvôli dopravným nehodám, náhodným poraneniam, ale aj úmyselným sebapoškodeniam zomrelo 7,7 % mužov (2 069 mužov) a 2,6 % žien (658 žien). Vysoký podiel zomretých mužov (70 %) bol vo veku 14 – 64 rokov.

¹⁴ Štatistický úrad SR, <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=29761>

¹⁵ Štatistický úrad SR <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=29763>

V oblasti ukazovateľov **reprodukčného zdravia** (napr. podľa Miléniových rozvojových cieľov) patrí Slovensko k európskemu štandardu a túto pozíciu si dlhodobo udržuje, s výnimkou niekoľkých ukazovateľov ako dojčenská úmrtnosť, kde Slovensko prevyšuje priemer EÚ o viac ako 1 zomreté dieťa do 1 roka veku na 1 000 živonarodených.¹⁶ Podľa mapy je zjavné, že zvýšený výskyt dojčenskej úmrtnosti (až desaťnásobne v porovnaní s hlavným mestom a niektorými inými oblasťami) je následkom nižšieho sociálneho statusu matiek resp. rodičov najmä v marginalizovaných komunitách a z neho vyplývajúcich znevýhodnení a obmedzení v prístupe alebo nevyužívaní prenatálnej zdravotníckej starostlivosti.

OBRÁZOK 1 DOJČENSKÁ ÚMRTNOSŤ V ROKU 2012

ZDROJ: 11 NÁRODNÉ CENTRUM ZDRAVOTNÍCKYCH INFORMÁCIÍ: ZDRAVOTNÍCKA ROČENKA SR ZA ROK 2012

Znepokojujúci vývoj možno sledovať u iných pohlavne prenosných chorôb, ktorých výskyt pomaly pribúda. Napr. v roku 2012 bolo hlásených 1 142 ochorení na pohlavné choroby, čo oproti roku 2009 predstavuje vzostup o 96 prípadov, t. j. o 12,2 %, (v rokoch 2009/2010 to bol vzostup o 7,5 %). Na tomto počte sa podieľali ženy 420 prípadmi, čo je 36,8%¹⁷. Najväčší podiel na pohlavných chorobách u oboch pohlaví má syfilis. Tento trend možno pripísať aj relatívnemu nedostatku osvety a informačných kampaní o predchádzaní pohlavných chorôb a rizikového správania.

Z hľadiska **reprodukčných práv** neexistujú závažnejšie právne bariéry ani obmedzenia brániace ženám prístup k potrebným službám a prostriedkom ako je antikoncepcia a služby plánovania rodičovstva. Odrazom toho je dlhodobý trend narastajúceho počtu používateľiek modernej antikoncepcie ako zrejme i iných (najmä tzv. prirodzených) metód plánovania rodičovstva, čo má za následok aj pozitívny vývoj odrážajúci sa neustálym poklesom umelých prerušení tehotenstva. Od roku 2008 však badať obrat a mierny trend poklesu užívateľiek, hormonálnej antikoncepcie, pričom príčiny nie sú známe. Antikoncepciu v roku 2012 užívalo 304 277 žien (22,4 % žien fertillného veku) na Slovensku. Podiel žien užívajúcich hormonálnu antikoncepciu predstavoval 81,1 % a vnútromaternicovú antikoncepciu užívalo 16,5 % žien vo veku 15 – 49 rokov. Prípravky hormonálnej antikoncepcie a niektoré iné formy modernej antikoncepcie (vnútromaternicové telieska) sú viazané na lekársky predpis a s výnimkou zdravotných dôvodov v medicínsky odôvodnených prípadoch nie sú hrazené z verejného zdravotného poistenia ani inak dotované v rámci systému sociálnej podpory.

V gynekologických ambulanciách bolo v roku 2012 evidovaných 64 725 novo evidovaných tehotných, ktorým bol vydaný preukaz pre tehotné. Z nich bolo až 20 359 s rizikovým a ohrozeným tehotenstvom.

¹⁶ Národné centrum zdravotníckych informácií: Zdravotnícka ročenka SR za rok 2010, <http://www.nczisk.sk/Documents/rocenky/2010/1kap.pdf>. Do 1 roka zomrelo 344 detí (195 chlapcov a 149 dievčat), s negatívnym rozdielom 2 detí (chlapcov zomrelo o 14 menej a dievčat o 12 viac). Mierne sa zvýšila novorodenecká úmrtnosť, keď do 28 dní zomrelo medziročne o 29 detí viac (z toho 24 dievčat) a dosiahla hodnotu necelých 3,6 %.

¹⁷ Národné centrum zdravotníckych informácií: Zdravotnícka ročenka za rok 2012

TABUĽKA 4 VÝVOJ AMBULANTNEJ STAROSTLIVOSTI O ŽENU

Rok	Novoprijaté tehotné ženy spolu	Novozistené ohrozené tehotenstvá	% novozistených ohrozených tehotenstiev z celkového počtu prijatých tehotných žien
2008	65 301	19 716	30,2
2009	66 695	24 805	37,2
2010	77 668	26 610	34,3
2011	72 142	19 888	27,6
2012	64 725	20 359	31,5

ZDROJ: 12 NÁRODNÉ CENTRUM ZDRAVOTNÍCKYCH INFORMÁCIÍ: ČINNOSŤ GYNEKOLOGICKÝCH AMBULANCIÍ V SR 2012

Počet umelých prerušení tehotenstva (UPT) naďalej výrazne klesá. Potratom bolo ukončených 16 362 tehotenstiev (vrátane mimomaternicových tehotenstiev), čo je o 30 menej ako v roku 2012. V roku 2013 bolo evidovaných 7 999 UPT, čo je o 444 menej ako v roku 2012. Počet spontánnych potratov (5 248) sa naopak medziročne zvýšil o 76 spontánnych potratov. **Úbytok počtu UPT za posledných 10 rokov predstavuje 39 %.** Zo zdravotných dôvodov bolo nahlásených 14 % umelých potratov. Na 1 000 žien v reprodukčnom veku pripadá, rovnako ako v roku 2012, 12 potratov. Index umelej potratovosti klesol o 0,7 bodu na hodnotu 14,5 UPT na 100 narodených. Spontánna potratovosť je charakterizovaná miernym zvýšením indexu z 9,3 (2012) na 9,5 v roku 2013. V dôsledku ohrozenia žien násilím (fyzickým, psychickým, fyzickým aj psychickým) bolo za rok 2013 vykonaných 255 potratov, čo je o 2 prípady menej ako v roku 2012. **V priebehu rokov 2009 – 2013 bolo u žien s podozrením na ohrozenie násilím evidovaných celkovo 1 451 potratov (spontánnych a umelých).**¹⁸

TABUĽKA 5 POČET VYŠETRENÝCH ŽIEN S PODOZRENÍM NA OHROZENIE NÁSILÍM V ROKOCH 2009 -2012

Druh ambulancie	2009	2010	2011	2012
Všeobecné ambulancie	4 430	2 205	3 424	1028
Psychiatrické ambulancie	2 120	1 487	1521	661
Gynekologické ambulancie	287	168	183	186
Spontánne a umelé prerušenia tehotenstva	317	322	300	257

ZDROJ: 13 NCZI 2009, 2010, 2011, 2012

¹⁸ Národné centrum zdravotníckych informácií, 2013, Potraty v SR 2013

RODOVO PODMIENENÉ NÁSILIE A KRIMINALITA

Výsledky prieskumu **Agentúry EÚ pre základné práva o násilí páchanom na ženách**¹⁹ ukázali, že SR sa výskytom násilia na ženách približuje priemeru EÚ. 23% respondentiek zo SR uviedlo, že zažilo v dospelom veku fyzické alebo sexuálne násilie zo strany partnera (priemer EÚ 22%), zo strany akéhokoľvek muža to bolo až 34% (EÚ priemer 33). Výskyt násilia v ostatnom roku bol to strany partnera 6% žien, zo strany akéhokoľvek muža 10%. Za znepokojujúce považujeme výsledky výskumu aj v oblasti pomoci obetiam, nakoľko iba 8% žien kontaktovalo políciu a iba čosi viac ako štvrtina (27%) žien pozná aspoň jednu inštitúciu, ktorá poskytuje pomoc ženám ohrozeným násilím. 40% slovenských žien zažilo počas svojho dospelého veku sexuálne obťažovanie, z toho 22% závažnejšiu, teda neverbálnu formu sexuálneho obťažovania.

Políciu kontaktovala iba necelá pätina obetí týrania – 19 %. Najčastejšími dôvodmi kontaktovania bola potreba pomoci (70,8 %) a snaha zabrániť opakovaniu (50 %). Tretina obetí kontaktovala políciu z dôvodu želania, že páchateľ bude potrestaný.²⁰

Za trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby (§ 208 Trestného zákona) bolo v roku 2012 právoplatne odsúdených 116 páchateľov, z nich 108 mužov. Za trestné činy so sexuálnym motívom bolo celkom právoplatne odsúdených 350 osôb, čo je 1 % z počtu právoplatne odsúdených. Uvedené údaje neodrážajú skutočnú realitu súčasnej kriminality obyvateľstva. Pri trestných činoch proti životu a zdraviu a činoch so sexuálnym motívom možno roky hovoriť o **latentnej trestnej činnosti**, keď nezriedka obeťami sú osoby, ktoré sú buď na páchateľa odkázané alebo sú v jeho priamej starostlivosti (deti, manželka, súrodenci, rodičia, družka a pod.), ktoré nie sú schopné samostatného konania alebo im v samostatnom konaní bráni presvedčenie, že konanie páchateľa zavinili alebo vyprovokovali svojim správaním, pocit hanby, pocit strachu pred odsúdením okolím, v ktorom žijú alebo presvedčenie, že aj tak im nikto nemôže pomôcť. Poškodení sa často obávajú splnenia vyhrážok voči ich zdraviu alebo životu, alebo voči zdraviu a životu ich blízkych. Aj z týchto dôvodov je ťažké získať reálny obraz o domácom násilí a týraní blízkej a zverenej osoby.

Vzhľadom na reálnu prevalenciu je **počet vykázaní násilnej osoby zo spoločného obydlija podľa § 27 zákona o Policajnom zbore nízky**. Ročne ide od 230 – 280 vykázaní, v 98 % ide o mužov a 76 % tvoria intímni partneri poškodených žien. Efektivita vykázaní pri súčasnom nastavení (48 hodinová lehota) ako nástroja stabilizácie ženy a ďalšieho riešenia prípadu násilia je otázna vzhľadom na nízky počet návrhov na predbežné opatrenia a ešte nižšieho počtu ich vydaní súdmi.

TABUĽKA 6 CELKOVÝ POČET OBETÍ (2008 – 2013) VYBRANÝCH NÁSILNÝCH A MRAVNOSTNÝCH TRESTNÝCH ČINOV ZA OBDOBIE ROKOV 2008 – 2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
násilná kriminalita						
vraždy	94	78	82	88	63	78
z toho ženy	24	32	31	31	18	23
lúpeže na osobách	1217	1078	908	671	764	637
z toho ženy	353	366	307	260	253	203
týranie blízkej osoby a zverenej osoby	497	371	279	343	284	268
z toho ženy	377	277	207	246	209	184
mravnostná kriminalita						
znásilnenie (iba ženy obete)	152	142	117	150	88	91
z toho ženy	152	142	117	150	88	91
sexuálne zneužívanie	387	396	369	542	497	482
z toho ženy	333	225	309	437	412	414
obchodovanie s ľuďmi	11	9	9	19	23	11
z toho ženy	9	7	4	8	13	5

ZDROJ: 14 ODBOR SPRÁVY INFORMAČNÝCH SYSTÉMOV POLÍCIE PREZÍDIA POLICAJNÉHO ZBORU

¹⁹ European Union Agency for Fundamental Rights: Survey data explorer - Violence against women survey, <http://fra.europa.eu/DVS/DVT/vaw.php>

²⁰ Holomek – Košecká: Výskum obetí kriminality na Slovensku, 2012, predbežné údaje, Paneurópska vysoká škola práva, Bratislava

Medzi **páchateľmi trestných činov výrazne prevládajú muži**, a to vo všetkých hlavných druhoch trestnej činnosti, s výnimkou trestného činu ohrozovania mravnej výchovy mládeže, kde je podiel žien oproti mužom o dve pätiny vyšší. Podiel žien na trestnej činnosti v SR sa v roku 2012 oproti predchádzajúcemu roku znížil o 0,7 p.b., na 14,8 %. Dominantný podiel mužov sa prejavil v prípade trestných činov, ako sú znásilnenie a sexuálne násilie, úkladné vraždy, týranie blízkej a zverenej osoby, nebezpečné vyhrážanie a pod.

Ženy boli najčastejšie odsúdené za hospodársku trestnú činnosť, podvod, spreneveru, úverový podvod, skrátenie daní a poplatkov, ostatné krádeže (podiel 47,4 % ich trestnej činnosti). U odsúdených mužov tiež prevládali trestné činy proti majetku (32,9 %). Za trestné činy proti rodine a mládeži bolo odsúdených 73,5 % mužov, oproti 26,5 % žien. Za trestné činy proti životu a zdraviu bolo odsúdených 10,1 % žien a 89,9 % mužov. Z počtu odsúdených recidivistov ženy tvorili necelú desatinu ich počtu. Z hľadiska najvyššieho dosiahnutého vzdelania odsúdených, u žien podielom 41 % prevládalo základné vzdelanie, u mužov stredoškolské bez maturity (37,9 %).²¹

²¹ Štatistický úrad SR, Gender 2013

SÚHRN INDIKÁTOROV RODOVEJ ROVNOSTI

TABUĽKA 7 SÚHRN INDIKÁTOROV RODOVEJ ROVNOSTI

Indikátor	Ženy		Muži		Rodový rozdiel	
	SK	EÚ-28	SK	EÚ-28	SK	EÚ-28
Miera zamestnanosti (v %, 20 – 64 rokov, 2013, ŠÚ SR a Eurostat)	57,8	62,3*	72,2	74,5*	14,4	-12,2
Miera zamestnanosti (v %, 15 – 64 rokov, 2013, ŠÚ SR a Eurostat)	53,3	58,5*	66,4	69,6*	13,1	-11,1
Miera zamestnanosti mladých (v %, 15 – 24 rokov, 2013, ŠÚ SR a Eurostat)	16,2	30,7*	24,5	34,7*	8,3	- 4
Miera zamestnanosti starších (v %, 50 – 64 rokov, 2013, ŠÚ SR)	48,7	n.a.	62	n.a.	13,3	n.a.
Miera nezamestnanosti (v %, všetky vekové skupiny, 2013, Eurostat)	14,5	10,9	14	10,9	-0,5	0
Miera nezamestnanosti mladých (v %, 15–24 rokov, 2013, ŠÚ SR)	31,6	n.a.	34,9	n.a.	3,3	n.a.
Miera nezamestnanosti starších (v %, 50 – 64 rokov, 2013, ŠÚ SR)	12	n.a.	11,1	n.a.	-0,9	n.a.
Rodový mzdový rozdiel v neupravenej forme (v %, 2012, Eurostat)					21,5%	16,4%
Rodový mzdový rozdiel v neupravenej forme (priemerná hodinová mzda) (v EUR, 2013, Trexima)	4,81	n.a.	5,86	n.a.	17,9%	n.a.
Priemerná hodinová mzda v nepodnikateľskej sfére (v EUR, 2013, Trexima)	4,88	n.a.	5,48	n.a.	11%	n.a.
Priemerná hodinová mzda v podnikateľskej sfére (v EUR, 2013, Trexima)	4,78	n.a.	5,92	n.a.	19,2%	n.a.
Rodová distribúcia neplatenj práce rodičov detí do 6 rokov (hod./týždeň, ISSP 2012)	59,8	n.a.	27,9	n.a.	31,9 hod/týž	n.a.
Celková dotácia platenj a neplatenj práce rodičov detí do 6 rokov (hod./týždeň, ISSP 2012)	99,3	n.a.	74,6	n.a.	24,7 hod/týž	n.a.
Rozdiel v mierach zamestnanosti 20 – 49 ročných žien s deťmi od 0-6 rokov veku a bez detí (v p.b., 2012, EC)					-31,8**	-9,7**
Rozdiel v mierach zamestnanosti 20 – 49 ročných mužov s deťmi od 0-6 rokov a bez detí (v p.b., 2012, EC)					12,2**	11,4**
Podiel absolventov vysokých škôl (v %, 2012, všetky školy a všetky formy štúdia, MŠVVaŠ SR)	64	n.a.	36	n.a.	28	n.a.
Miera rizika príjmovej chudoby (v %, 2012, EU SILC, Eurostat)	13,3	17,6	13,2	16,3	0,1	1,3
Miera rizika príjmovej chudoby starších (v %, 65 a viac rokov, 2012, EU SILC, Eurostat)	9	16,4	5,9	12,1	3,1	0
Miera rizika príjmovej chudoby neúplných rodín (v %, najmenej 1 dieťa, 2012, EU SILC, Eurostat)					27,5	34,2
Miera rizika príjmovej chudoby jednočlennej domácnosti (v %, 2012, EU SILC, Eurostat)	17,5	25,8	23,5	24,8	6	-1
Miera rizika chudoby z príjmu zo zamestnania (v %, 2012, EU SILC)	23,9	n.a.	18,2	n.a.	5,7	n.a.
Miera pretrvávajúcej príjmovej chudoby (v %, 2011, EU SILC, Eurostat)	8	10,1	7,6	9,1	0,4	1
Miera materiálnej deprivácie (v %, 4 a viac položiek, 2012, EU SILC, Eurostat)	10,8	10,2	10,1	9,6	0,7	0,6
Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia (v %, 2012, EU SILC, Eurostat)	21,3	25,7	19,7	23,8	1,6	1,9
Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia starších (v %, 65+ rokov, 2012, EU SILC, Eurostat)	19	21,7	11,9	16,3	7,1	5,4
Priemerná mesačná výška sólo starobných dôchodkov (v EUR, 2012, Sociálna poisťovňa)	333,4	n.a.	427,8	n.a.	22%	n.a.
Stredná dĺžka života pri narodení (v rokoch, 2012, ŠÚ SR)	79,45	82,4	72,47	76,8	6,98 rokov	5,6 rokov
Prípady pracovnej neschopnosti pre pracovné úrazy na 100 obyv. (2012, ŠÚ SR)	0,25	n.a.	0,5	n.a.	n.a.	n.a.
Samovraždy na 100 000 obyvateľov (2011, ŠÚ SR)	2,9	n.a.	17,4	n.a.	n.a.	n.a.
Politická participácia na európskej úrovni (v %, Európsky parlament, 02/2014, EC)	38	36	62	64	24	-28
Politická participácia na národnej úrovni (v %, národné parlamenty, 02/2014, EC)	19	27	81	73	62	-46
Politická participácia v národných vládach (v %, 02/2014, EC)	7	28	93	72	86	-44

Politická participácia vo vedení regionálnych zastupiteľstiev (v %, 02/2014, EC)	0	14	100	86	100	-72
Politická participácia na regionálnej úrovni (v %, regionálne zastupiteľstvá, 02/2014, EC)	16	32	84	68	68	-36
Politická participácia na úrovni miest a obcí - primátori/ky a starostovia/tky (v %, 07/2013, EC)	22	14	78	86	56	-72
Politická participácia - vedenie politických strán s najmenej 5% miest v nár. parlamentoch (v %, 04/2013, EC)	0	12	100	88	100	-76
Miera participácie na riadení v najväčších firmách kótovaných na burze (v %, 10/2013, EC)	24	26	76	74	52	-48
Rodová skladba najvyššieho súdu (v %, 08/2013, EC)	54	35	46	65	-8	-30

Vysvetlivky:

Rodový rozdiel = hodnoty mužov mínus hodnoty žien, v percentuálnych bodoch (p. b.), ak nie je uvedené inak.

* rok 2012, ročný priemer

n.a. = nedostupný údaj

ISSP = International Social Survey Programme, Slovensko 2012

** rozdiel v percentuálnych bodoch medzi ženami/mužmi s deťmi a ženami/mužmi bez detí

Riziko príjmovej chudoby = príjem pod hranicou 60% mediánu národného disponibilného príjmu po sociálnych transferoch

EC = Databáza Európskej komisie Muži a ženy v riadiacich pozíciách

Kompozitné ukazovatele rodovej rovnosti

Európsky inštitút rodovej rovnosti (ďalej len „EIGE“) v júni 2013 predstavil **Index rodovej rovnosti** (ďalej len „GEI“)²² pre Európsku úniu. Inštitút vypracoval GEI na návrh Európskej komisie. GEI sleduje a porovnáva situáciu rodovej rovnosti v niekoľkých kľúčových oblastiach, ktoré EIGE rozdelilo do kategórií práca, peniaze, znalosti, čas, moc a zdravie. Tému rodového násillia sa venovali samostatne vzhľadom na odlišnú perspektívu. Prvý index rodovej rovnosti pre EÚ ohodnotil každý členský štát. Najlepšie dopadli severské krajiny, **Slovensko sa spolu s Talianskom umiestnilo na 4. mieste od konca.**

Únia ako celok dopadla najlepšie v kategórii Zdravie, kde sa merali rozdiely medzi ženami a mužmi v stave a prístupe k zdravotníckym štruktúram – skóre EÚ bolo 90,1, Slovenska 85,8. Naopak, najmenší pokrok v rodovej rovnosti potvrdili odborníci z EIGE v oblasti politickej a ekonomickej rozhodovacej moci, kde bolo priemerné skóre celej EÚ na úrovni 38. Najmenej rodovo vyvážené zastúpenie je v predstavenstvách najväčších kótovaných spoločností, tu bolo priemerné skóre Únie len 23,3 %. Slovensko ale z tohto pohľadu vyšlo nadpriemerne. Zatiaľ čo skóre rodovej rovnosti EÚ z pohľadu ekonomickej moci bol 29, na Slovensku to bolo 34,4. Ako vyplýva z Indexu rodovej rovnosti, najslabším článok na Slovensku je rodová ne/rovnováha časového rozdelenia aktivít pracovného a súkromného života, zaťaženie medzi povinnosťami v práci, starostlivosti o domácnosť a rodinu, ale tiež sociálnych aktivít, v kultúrnej, charitatívnej a inej voľno časovej oblasti. Zatiaľ čo Holandsko získalo skóre na úrovni 71,3, Slovensko spolu s Rumunskom len 17,8.

Neuspokojivé je aj umiestnenie SR v rámci ukazovateľa Svetového ekonomického fóra o rodových rozdieloch (Gender Gap Index)²³, kde sa **Slovensko umiestnilo na nelichotivom 74. mieste**, pričom úroveň samotného indexu za SR sa od roku 2000 vôbec nezmenila.

TABUĽKA 8 SÚHRNNÉ INDEXY – UMIESTNENIE SR

	Skóre	Poradie SR	Počet zúčastnených krajín	Miera
Index rodovej rovnosti (2012, EIGE, údaje z roku 2010)	40,9	24.	EÚ-27	1 = nerovnosť, 100 = rovnosť
Gender Gap Index (2013, Svetové ekonomické fórum)	0,686	74.	136	0,00 = nerovnosť; 1,00 = rovnosť
Gender Inequality Index (2012, UNDP)	0,171	32.	148	0 = rovnosť, 1 = nerovnosť

²² <http://www.gender.gov.sk/?p=2717m> <http://www.euractiv.sk/rovnost-sanci/clanok/unia-je-v-rodovej-rovnosti-na-polceste-slovensko-na-chvoste-021189#sthash.4fow3ud7.dpuf>

²³ <http://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2013>

